

Armoede en Onderwijs

Onderwijs en Armoede

Carlien de Witt Hamer
24 februari 2018

De maatschappelijk functies van het onderwijs.

- **Kwalificatie**
  - Kwalificaties bevatten een breed spectrum aan kennis, vaardigheden en attitudes, die relevant zijn voor het functioneren op de korte termijn (startkwalificatie) en op de lange termijn op de arbeidsmarkt en waarmee men zich in de samenleving kan handhaven en ontwikkelen.
- **Differentiatie (selectie en allocatie)**
  - Voorbereiding op verschillende posities in de samenleving. Op verschillende momenten in de schoolloopbaan worden leerlingen geselecteerd voor een volgende fase in het onderwijs
  - Allocatie betreft de toebedeling van individuen naar posities binnen één generatie op basis van kwalificaties en verdiensten.
- **Socialisatie**
  - Overdracht van algemeen geldende normen en waarden die nodig zijn voor het functioneren in de samenleving. Deze gemeenschappelijke basis is een belangrijke voorwaarde voor maatschappelijke integratie en sociale cohesie waardoor de continuïteit en de stabiliteit van de samenleving worden bevorderd.

Armoede en Onderwijs

- Gangbare verklaringen voor achterblijvende leerprestaties:
  - De gezinsomstandigheden (80%):
    - Afwezige vaders
    - Werkende moeders
    - Geen controle op huiswerk
    - Geen aandacht en liefde voor het kind
    - Desinteresse van ouders voor wat het kind op school mee maakt
  - De leerlingen zelf (15%)
  - De school / leerkracht (5%)

Wetenschappelijke verklaringen.

- De sociale positie van het gezin (SES):
  - De sociale positie van het gezin (inkomen, opleiding en beroep van de ouders) is de beste voorspeller van leerprestaties.
  - Scholen functioneren vanuit specifieke normen en waarden. Als deze niet overeenkomen met de culturele, linguïstische en religieuze opvattingen van de ouders kunnen er problemen ontstaan.
  - De effecten van SES zijn het sterkst in de voorschoolse periode en de eerste jaren van het funderend onderwijs. Daarna nemen de effecten geleidelijk af.

- Samenstelling van het gezin:
  - De samenstelling van het gezin heeft een klein effect op leerprestaties.
  - Kinderen van gezinnen met twee ouders scoren iets hoger op leerprestaties, aanpassing, zelfbeeld en sociale relaties.
  - Effecten nemen af als de kinderen wat ouder worden.
  - Voor leerprestaties maakt het niet uit of de moeder werkt of niet.

- Sociaal psychologische omgeving en intellectuele stimulering:
  - Hier zijn wel duidelijk effecten gemeten.
  - De thuissituatie kan plezier in leren bevorderen maar ook benadelen door lage verwachtingen en weinig aanmoediging.
  - Misbruik, verwaarlozing of slecht gevoed worden heeft altijd een negatief effect.
  - Hoe hoger de hoop en verwachtingen van ouders ten aanzien van het presteren van hun kinderen, hoe hoger de verwachtingen van de leerling zelf en hoe hoger uiteindelijk de leerprestaties.

- Verwachtingen en ambities van ouders:
  - Veel laagopgeleide ouders hebben moeite met het begrijpen van de ‘taal van de school’.
  - Dit maakt het contact tussen ouders en leerkrachten zodanig dan met onderscheid maakt tussen contactonwillige, gereserveerde en contacttoegankelijke ouders en leerkrachten.
  - Heel vaak leidt dit tot het naar beneden bijstellen van de verwachtingen.
  - Aan het eind van het primair onderwijs zijn de verwachtingen vaak verlaagd en vind men het al mooi als het kind later werk krijgt.

Onderwijs en Armoede

- De relatie schoolcultuur en thuiscultuur:
  - De cultuur van de school en de normen en waarden zijn een reflectie van de middenklasse leefstijl, aangezien het gros van de docenten afkomstig is uit de middelklasse.
  - De schoolcultuur is overwegend feminien, gericht op overleg, samenwerken en zelfexpressie.
  - Het curriculum van de school wordt beschouwd als ‘neutraal’ maar is een afspiegeling van de cultuur van de dominante meerderheidsgroeperingen.
  - Jongeren uit hetzelfde milieu voelen zich automatisch thuis, jongeren uit lagere sociale klassen herkennen zichzelf hier niet in.

- Scholen verwachten (onbewust) van de ouders dat zij:
  - Hun kinderen intellectueel stimuleren, voorbereiden op school, helpen met huiswerk
  - De nodige ondersteuning hebben voor het thuis leren: computer, bureau, internet
  - Vertrouwd zijn met de vergader cultuur en open kunnen communiceren met leerkrachten.

- Leerlingen die zich niet herkennen in de schoolcultuur:
  - Voelen zich niet begrepen.
  - Vertonen afwijkend gedrag.
  - Vertonen sneller gedragsproblemen.
  - Kunnen sneller uitvallen.
  - Opwaartse mobiliteit is voor deze leerlingen hoog gegrepen.

Terug naar de functies van het onderwijs

- **Kwalificatie:** Het onderwijs kwalificeert vooral voor de dominantie meerderheidsgroeperingen. Leerlingen die zich niet in de schoolcultuur herkennen zullen zich vaak op een andere manier gaan handhaven in de samenleving.
- **Differentiatie (selectie en allocatie):** Het onderwijs bereidt voor op de verschillende posities in de samenleving. Leerlingen die zich niet in de schoolcultuur herkennen komen veelal in dezelfde positie terecht als hun ouders.
- **Socialisatie:** Het onderwijs is gericht op overdracht van algemeen geldende normen en waarden die nodig zijn voor het functioneren in de samenleving. Leerlingen die zich niet in de schoolcultuur herkennen en andere normen en waarden hebben meegekregen, zullen zich deze 'algemeen geldende' normen niet makkelijk eigen maken.

Resumerend.

Het onderwijs reproduceert van het begin af aan de ongelijke sociaal economische verhoudingen van de samenleving.

